

ГОД. XVI.

БРОЈ 32.

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свагда са даву сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

О ОБРАЗИНАМА.

Образина се није употребљавала само о месојеђама; она је служила и приликом извесних празника у незнабожачких вера, као и у позоришту. Употреба њена зна се још да је била приликом прерушавања о таквим празницима и при почетцима трагедије. Типови за маске, који су се узимали за позоришне представе, делили су се у маске трагичне, комичне и сатиричне. Богови, јунаци, митолошка лица, били су представљани маскама са нарочитим атрибутима. Тако су Евмениде имале своје гује, намештене у коси, Актеон своје јелење рогове, Аргос својих сто очију. Цицерон спомиње као особиту смелост, што је славни глумац Ресије дрзнуо да игра без образине.

Најстарије образине правили су од коре од дрвета. Касније су их градили од коже и постављали су их платном или другом материјом; најпосле су их правили од дрвета, меди или другог каквог звучног метала. Увек су пак правили уста окружена металом, како би реч боље јечала; глас се усредсређивао у овом отвору и добијао је више јасности, обима и даље се орио. Осим црта на лицу, маске су представљале браде, косу, уши, па и накит, који су жене употребљавале за косу; обично су скривале целу главу. Биле су ванредно танке и особито су лепо биле бојадисане. Вопстане образине гдекојих лица о римским месојеђама могу да нам о томе даду појма.

Римљани су славили такође неке празнике, умазавши лице киселином винском и крвљу. Војници би се прерушили помоћу лишћа од репуха и смокве, па би

пратили тријумфална кола и збијали шалу са војводама победоцима.

Јевреји као да нису знали за образине; али се зна поуздано, да би се они прерушавали о празнику пурину, који је установљен у спомен избављења од руку Амана, који им је претио, да ће их све истребити.

У Француској почели су у четрнаестом веку да се служе образинама приликом извесних светковина. Кнезови, кнегиње, господи и госпе одали би се великим весељу, благодарећи маскама, које су им лица закривале. Карло VI. био је љубитељ сјајних светковина, витешких игара, и гранака под образинама, које су после у то доба и привлачиле својом новином. Приликом оваке једне светковине овај краљ у мало што није жив изгорео под својом маском и костимом. Женске на двору Франаја I. прве усвојише образине, да чувају своје лице од утицаја ваздуха. Ове образине биле су од прне кадиве, а постављене белом свилом; у устима су их притрђивали помоћу жије од туче, којој је на крају било пуче од стаклета. У оно доба феудалне конфузије господи, по што би трговце поробили и ущенили, често би се крили од судова под маскама. У новембру 1595. заповеди парламенат, да се у Паризу покупе све маске; друга наредба забрани прављење и продају образина. Ове забране не имаше успеха.

За Хенрика III. узеше маске одсудно маx. Дворани, према примеру љубимаца свога господара, носише прне маске као и велике госпође. Сам Хенрик III. спаваше под маском, сав умазан помадом и

белилом. За Хенрика IV. све dame обично су покривале лице црном образином; оне су их имале при руци у својим собама и одмах би их метнуле, чим би ушао какав непозван. Само велика господа и и племените госпођице могли су носити маске. Суморни Луј XIII. није марио ни за светковине о месоједама, ни за маске, које мало по мало изађопше из обичаја. Каћиперке за времена Луја XIV. употребљаваше место прве образине младеже и белило. Ово се за чудо прими.

За малолетности Луја XIV. најђе на свет право лудило. Женске увећаваше белоћу своме лицу, употребљавајући комаде прве свиле у виду звезда и полу-месеца. Отмена госпа метнула би на ли-

це барем 5—6 таких младежева, нити би куда полазила без кутије са младежима. Претерујући у томе, неке госпође још се мазаше по образима дебелим руменилом, тако да су изгледала као баханткиње.

У Италији су почели фабриковати прве маске, после преоте Француска ову фабрикацију. Има две врсте образина: од хартије и од воска; за воштане служи као основ ланено платно. Од неколико година праве маске од металне тканине. Воштане маске деле се на париске, које су лаке и провидне, и на млетачке, које су теже. Један париски фабричар изумео је маске од садиплатна, које су ванредно лаке и прозрачне. И то је до сад последњи напредак у историји образина.

ХИСТИКИ.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Гроф Монте Христо. Драма у 4 раздела, 6 чинова и 11. слика, по роману А. Дима написала Тереза Мегерле.)

Та „трагателна, срце паражућа, живце потре-сајућа“ драма, као што је госпођа Мегерле назвала то своје драмско недоношче, које је она још пре четрдесет и неколико година у тешким мукама на свет донела, — прешла је преко наше позорнице 30. новембра оне Sang und Klang. У оно сретно, препотопско драмско доба, кад су људи били безазлене ћуди, па су уживали у бледозрачној романтици: могле су таке ствари и поднети на позорници; али у данашње реалистично — натуралистично доба, кад тражимо и на позорници људе од крви и меса — таке позоришне игре, као што је и „Монте Христо“, иду сада у позоришну румплкамару, па тамо бораве тешки санак све дотле, док се не нађе каква милостица душа редитељска, која тако драмско недоношче галванише, електрише само да би могло још коју годиницу поживити на даскама, које свет значе. Али всује сви тројди, узалуд сва напрезања, муке и напори: свака створ божји и ума човечјег, који нема у себи животне снаге, на брзо угине, па му ништа не помаже, што се по некад повампири и људе мало заплаши.

И „Монте Христо“ спада у ту врсту позоришних вампира и ма да се мало разметао и кочоперио: ипак за то није нас могао уверити,

да му је вредно било оставити позоришно гробље, у ком има и више таквих и њему подобних вампира!

Игра наших глумаца у том повампиреном комаду била је у опште добра. Похвалити им морамо ревност, којом су били прогли, да учине вероватним оно, што је нјевероватно. У томе имали су сви лепа удела, а нарочито г. Миљковић (Дант), г. Ружић (Фарије), г. Лукаћ (Данглар), г. Бакаловићка (Мерседа), г. Лукићка (Хермина), г. Спасић (Фернандо), и г. Бакаловић (Боклес). Занста нам јао беше гледати их како се муче да оживе нешто, што нема у себи живота.

Публика је напунила позориште. Све је то било поврвило, да гледа на позорници Монте Христо, а то није ни чудо: та сваки ти је то читao у своје доба роман сличнога имениа у српском преводу Милана Давида Рашића. Бадава је дакле све умовање, кад „Монте Христо“ има и сада увек још привлачну моћ и силу, а тог и таквог магнета ваља да има свако позориште, које је упућено на то, да зарадом својом издржава себе.

(Недељни ред позоришних представа)

У уторак 10. децембра: „Концерат Франтишка Ондричека.“

У среду 11. децембра: „Марија Стјуартова.“ Жалосна игра у 5 чинова, од Ф. Шилера.

У четвртак 12. децембра: „Еј људи што се не жените!“ Шаљива игра у 4 чина, од Ју-

лија Розена, за српску позорницу прерадио А. Јовановић — Муша.

У суботу 14. децембра први пут: „Челикчовек.“ Драма у 3 чина, написао Г. Чики, превео Ј. Грчић.

У недељу 15. децембра по други пут: „Буњевка.“ Слика из буњевачког живота у 3 чина, с певањем и играњем, написао В. Миљковић. Музика од Ф. Гала.

ПОЗОРИШТЕ.

(Опасна средства.) Из Берлина јављају за нову комедију, која се тамо веома допала. Ево шта пишу о томе: У Вагнеровом позоришту било је пре неки дан особито занимљиво држање публике. Давали су први пут глуму у 3 чина од Франција Стала: „Опасна средства“ (Gewagte Mittel) и гледаоци нису престајали смејати се, ма да ту није било ни манита упознавања, нити заносних фриволности по француској мистри. Не, што се ту приказивало, беше безазленост и сумња, све се врзло око питања, да ли ће грађевински саветник Фришмут ићи у крчму, или код куће остати, те мален рад у четири зида, који родбину и познанike саветникова дели на две стране и води се различним ситним и крупним лукавством, налази свој згодан завршетак у општем уговору мира, коме и бог Амор даје свој благослов. Радња није за цело особито оригинална, али је све пуно права хумора, из ситуација збори љубак дух, и жива, тако рећи безазлена комика. Исто тако избегавали су се којекакви каламбури, као што се пазило и на пристојност, и све те прилике доведоше присутне у пријатан расположај, у веселост, која ће остати и при повлањању ове новине. И глумци су једанпут осетили земљу под ногом и живели су са својим улогама, тако, да је течно приказивање потпомагало те се комад лепо примио. Писца су изазивали више пута, али је он изашао тек после последњег чица, да захвали. Ово устручавање дирнуло је пријатно публику.

(Драма из прошлости бугарске.) У Паризу се већ од неког времена приказује драма француског песника *Франсоа Копеа*: „Рош la couronne“, којој је предмет из прошлости бугарске. Радња се дешава у Бугарској, за време велике борбе међу исламом и хришћанством. Главне су особе у драми кнез Михаило, његов син Константин, Гркиња Василија и Милица. Критика се повољно изражава о овом делу познатога француског песника. Копе је познат и нашем читалачком свету.

КЊИЖЕВНОСТ.

(Сарду против Додета.) Литерарне кругове у Француској, а нарочито оне у Паризу, јако сад

занима свађа Викторијена Сарду с Алфонсом Додетом. Приликом неког разговора Сарду је рекао неколико примедаба о Додету, на што му је овај оштро одговорио. Доде је назвао Сарду рђавим другом, који хоће да угуши туђа дела. Због тога је Сарду штампао у париском листу „Figaro“ писмо ове садржине: „Поштовани господине, зар ја да не читам Додетових романа? Не, ја нисам тако велики непријатељ свога задовољства. На против, ја их читам и то често с највећим задовољством. Оно, што сам ја рекао, са свим је нешто друго. Ја сам рекао, да не идем никад на прве представе Додетових драма од онда, од кад ми је он приписао злу намеру због неких мојих примедаба о првој представи његовог „Набоба.“ Доде тврди, да сам ја из Нице послao депешу „Фигару“ у којој сам рекао, да Гонкурова „Жермини Ласерте“ не привлачи никога. То је детињство тврђење. Ја из Нице да шаљем вести „Фигару!“ Како г. Доде може у такве детињарије да верује?... „Сви који познају г. Сарду“ — тако вели г. Доде, — „знају с каквим гњевом иде у позориште, где је примљен комад каквог старог или новог писца да их само угуши.“ Дакле, са свим као Нерон. Нека ми г. Доде наведе ма једно име, ма један факат, којим би могао да докаже своје тврђење. Мени би и сувише лако било да докажем противно. Ето, г. Доде верује у оговарања и чуди се што одговарам. Међу тим бисмо нас двојица учинили нешто много боље него да слушамо та оговарања, — на име, да им не верујемо. То ће бити много духовитије.“

СИТИЦЕ.

(Имали на зvezдама живота?) Неке немачке новине доносе о питању, да ли има на зvezдама живих створова, овако резоновање: Месец је обамрьо, — на њему нема живота. Меркур нам је непознат. О Венери знаамо само толико, да нема никакве атмосфере. Урана и Нептуна готово не познајемо. Јупитар и Сатурн немају још тврде коре. Једино је Марс, о ком можемо тврдити, да је живот на њему могућан, јер су на њему физичке прилике сличне овима на нашој земљи, но да ли има на њему живих створова и каквих — то нико не зна.

(Сјајна представа.) Један глумац хвалио се у неком друштву, како је њихово путујуће позориште давало сјајне представе, и како су они — глумци — вешто играли, па ће, као у потврду, рећи:

— Али тек кад смо давали Шилерове „Разбојнике“!... то је била престава. Тако смо добро играли, тако добро — да смо после тога пуних четрнаест дана непрестано крали!

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

23. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕТИЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У НДЕЉУ 8. ДЕЦЕМБРА 1891.

P H T O R O C A.

Позоришна игра у 3 чина, с певањем, написао Щ. Лукачи, превео Ђ. П. Музика од Еркла. —
Редитељ: Добриновић.

ОСОБЕ:

Сельаци и сельянке.

Војничка музика петроварадинске пешачке пуковније бр. 70. свираће ове комаде
 1. „Словенски марш“, од Шуберта. — 2. „Сватовац.“ Потпури, од Перла. —
 3. „Пркос“, од Станковића.

У уторак 10. децембра: „Концерат Франтишка Ондричека“, уз пријатељско суделовање г. Ане Ондричекове и г. Ф. Петрика.

Ко од наших поштованих претплатника жели своја места и за ову представу задржати нека се изволи тога ради пријавити у писарници позоришној најдуже до 11 сак. пре подне

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК ОКО 10 САХАТА.